

Barbara Simoniti

Ariadnino pletivo

Ljuba mama!

Pišem ti – po dolgem času – ker pogrešam razgovor s teboj. Telefon je velikokrat preveč nenaden, le zvoneče presenečenje; manjka pa mu vsakršen kontekst. Zato lahko pade v prazno ali pa se vsaj izmuzne mimo bistva. Z impulzi odmerjeni dragoceni čas bi moral biti namenjen le dragocenim bistvenim stvarim. Vendar naju vedno nehote omejuje s sporočanjem nujnosti, jaz pa ne znam razmišljati prek žic. Vsaj ne o sebi, o nujnem in bistvenem hkrati. Vse prevečkrat počenjamo stvari, za katere mislimo, da jih moramo, v resnici pa imajo z nami resničnimi le malo opravka. Po telefonu tudi ni mogoče ustvariti razpoloženja. Zamejen je na glasovno razsežnost, jaz pa bi ti rada povedala več. Še nadaljnji, moj čisto posebni problem je v tem, da me telefoniranje preveč spominja na službo: sedim v kabini s slušalkami na ušesih in vanje se mi mora strniti vsebina vseh ljudi, ki so prek žic zavezani, da mi verjamejo.

Pogrešam najine razmišljujoče razgovore: pozno zvečer, ko so vsi drugi spali, medve pa sva obsedeli pred kaminom in sva bolj glasno razpredali misli, kakor pa zavedali se izmenjave. Tega takole na daljavo res ne moreva početi.

Nikar ne bodi v skrbeh zame – vse je v redu in dobro mi gre. Vendar to ni vsa vsebina življenja. Upala sem, da se mi bo globlje razkrila, če ti jo bom skušala opisati.

Vse obvladljive stvari so celo zelo dobre. Zadovoljna sem in uspešna

in svobodna. Tako zelo, da se ne vprašam več, kaj se za tako bleščečimi imeni skriva. Da bi preverila, ali sem to res še vedno jaz. Vem, mama, kaj me boš vprašala: Pa si tudi srečna? Ob vsem, kar imam in ob vsem delu – sem morda kaj spregledala?

Veš, nisem zato tukaj, da bi bila srečna. Izbrala sem si tovrstno službo, ker me najbolj zaposli – ker je ob njej najmanj časa za vse drugo, pa ga zato tudi za srečo ni. In tako ne opaziš, da je nimaš. Lahko se slepiš, da je sploh nisi pogrešil ...

*

Sprožila sem računalniški spomin. Ko je v bliskovitem hipu premler moje misli in si jih prisvojil – vedno rahlo neprijetno razvrednotenje mojih razumskih sposobnosti – sem vklopila tiskalnik in počakala, da je pismo prilezlo iz njega. Na papirju so zapisi vse drugačni kakor na zaslonu.

Že nekaj časa mami tipkam pisma. Moj rokopis je poklicno postal razvlečen in sploščen v skoraj arabsko pisavo, tako da ga za mano nihče ne more več razbirati. Kar je kar prav ob mojem delu v politiki – za osebno rabo pa ne velja več. Poleg tega mama težko bere, ker ji pešajo oči. Vedno ji pišem v večjem tisku in z dvojnimi razmikom med vrsticami.

Vzela sem v roke še toplo stran papirja in preletela črne črke.

Nisem prepričana, da je modro pošiljati mami tovrstna razglabljanja; preveč tankoprstno bi jih razumela, in bolelo bi jo. In povrh vsega sama nisem prepričana, da vem, kaj hočem napisati in ali sploh hočem pisati o tem, kar tipa nekje po meni. – Drugih.

Zmečkala sem beli list – nato pa ga znova zgladila z dlanmi in ga temeljito raztrgala – mama vedno pravi, da je treba pisma trgati, preden jih zavržeš – kosce pa vsula v visoki koš pod pisalno mizo. Krenila sem v kopalnico.

Natočila sem si polno kad vroče vode in vrgla vanjo pest dišavnih soli. Čez kad sem položila predelno polico: za prenosni telefon, časopis, tokrat Sunday Times in Die Zeit, in kozarec konjaka. Sezula sem mehke copate in odložila haljo. Počasi in z užitkom sem se potopila v vodo do vratu in zaprla oči. Do kopalnice je blago valovila glasba iz cedeja; John

Dowland. Potem sem si obrisala roke do komolcev in razgrnila tanki šušteči papir.

Takšni so moji prosti dnevi. Vzdrževati moram svoje telo do brezhibnosti – tudi gladko kožo na komolcih – ter biti na tekočem z moderno angleščino in nemščino. Konjak je le za nagrado ob nedeljah, da vsaj za malo prestopim meje stroge discipline.

Lase imam v navijalkah. Moja osebna skrivnost je, da jih sušim počasi, na zraku, v vlagi iz kopeli pa se mi še lepše skodrajo.

Ko se voda ohladi, si okrtačim komolce, kolena in pete, se obrišem in si radodarno natrem kožo s hranilnim mlekom. Hvaležna sem naravi, da se mi še en teden ne bo treba ukvarjati z depilacijo nog. Ko se koža posuši, se oblečem v udobne pleteninaste hlače in majico. Glasbo spremenim; odločim se za Boccherinija.

Pripraviti si moram obleko za ves teden. Čaka me zahtevna konferenca in pet dni napetosti. Iz omare vzamem tri izmed številnih modrih kostimov – najboljše različice – ter preverim vse gumbe in šive. Nobena podrobnost ne sme zatajiti. Krila in hlače polikam, da so gube sveže zahrtane: najprej z vlažnim, nato še s suhim likalnikom. Potem izberem primerne bluze iz omare.

Vedno se trudim preseči natakarsko dolgočasnost belih bluz v modri obleki. Moje bluze so treh vrst. Najzanesljivejše so enobarvne pastelnih tonov, predvsem iz svile in bombaža: vaniljeve, smetanove in slonokoščene, pistacijeve, ciklamne, golobje sive, pepelnato rožnate, v barvi mesečevega kamna in rožnega kremenca. Pogosto so sešite na ruski ovratnik ali na pentljo. Strogi kroj odtehta voljnost blaga. Drugo vrsto sestavljajo nevsiljivi vzorci: črte, pike, kašmir, kravatni vzorci in stilizirane cvetlice. Za izbruhe slikarske domišljije v moji službi ni prostora. Tretja vrsta pa so spet enobarvne bluze močnejših barv. Te so veliko bolj zavezujoče in zato primerne le za nekatere priložnosti: srnje rjave, koralno rdeče, smaragdno zelene, morsko turkizne, medeno rumene in olivne. Tudi bluze morajo biti brez napake. Za na pot si jih pripravim vedno dovolj, da jih imam vsaj nekaj v zalogi. Nekatere še na suho dolikam, potem pa jih zložim prek svilenega papirja, da se ne poznajo zapognine. Mama bi uživala ob moji garderobi.

V enakem tonu kakor bluze morajo biti tudi nogavice. Kupujem vedno le najboljše, da me ne pustijo na cedilu. Nedopustno je, da bi se sesedale

v gube okoli gležnjev, da bi mi jih čevlji natrgali ali da bi si jih obesila na prvem stolu.

Potem čevlji. Zanje res izdam premoženje. Udobni morajo biti, da zdržim v njih ves dan, in hkrati neomajno elegantni – takšni pa so vedno dragi. Če hočeš, da so videti tiptop, jih moraš menjati, preden bi se uhodili po obliki tvojih nog – torej brž ko jih zapusti videz novosti. Poleg tega jih je treba skrbno negovati. Kar zadeva čevlje, imam baročni okus: okrašeni so s pentljami in sponkami, tu in tam pa so angleško dvobarvni. Skoraj vsi moji čevlji so črni ali modri in veliko je lakastih.

Pripravim si še kozmetično torbico in vse skupaj zložim v kovček. Manjka samo še nakit. Kupujem si neupadljive verižice iz zlata in biserov; nikoli ne smem biti v središču pozornosti. Nekaj več izbire je le pri prstanih. Roke so sploh poglavje zase, takoj za obrazom, ker so ljudem ves čas na očeh. Za vsako delo si nadenem rokavice in po umivanju jih vedno namažem. Največ časa pa gre za vzdrževanje nohtov.

Na koncu se lotim še las in obraza. Sčasoma sem ugotovila, da je z najmanj truda mogoče ohraniti pričesko iz dolgih las: z nekaj laka traja ves dan, poleg tega pa lahko lase na konicah pristrižem sama in tako nisem odvisna od frizerja. Za dosleden videz je menjava frizerjev pogubna – pri mojem potujočem delu bi se ji drugače ne mogla izogniti. Tako bogata pa spet nisem, da bi potovala po svetu skupaj z zasebnim frizerjem, kakor to počnejo zvezde in kronane glave.

Dokler so lasje še ubogljivo ujeti v navijalke, si nanese masko na obraz. Zlekнем se na posteljo, poslušam glasbo in se pripravljam na jutrišnji dan. Čez dovolj časa si izmijem obraz in razčešem lase. Večerjam le kozarec mleka ali jogurt in skodelico zeliščnega čaja.

Pripravljena sem, da me zjutraj taksi zapelje na letališče.

*

Ljuba mama!

Danes vem, o čem sem ti hotela pisati zadnjič. O njem. O nekem njem, seveda. – Saj te nisem presenetila, kajne.

Spoznala sem ga na tenisu. V pregrešno dragem klubu v središču Bruslja

sem rezervirala igrišče za dve uri, vendar me je soigralec – nepomemben znanec – pustil na cedilu. Sedela sem na klopi in nestrpno čakala. Začela sem se prestopati in prestavljati lopar iz roke v roko. Res sem bila potrebna gibanja. Potem sem opazila, da me nekdo opazuje. Moški srednjih let, tistih raztegljivih. Sedel je in kadir cigareto, vendar ne tako, kakor sicer to počenjajo kadilci – kadir je, kakor da je to njegova zadnja cigareta (edina ne, ker bi potem ne vedel, kakšen je opoj tobaka), in s slastjo je použival vsak dim posebej. S to smrdljivo dejavnostjo, iskreno povedano, ne znam sočustvovati, ampak nekaj je bilo na njem vendarle posebnega. Pokimal mi je in se nasmehnil, ko je videl, da sem opazila njegovo opazovanje. Pokadir je do konca, pazljivo ugasil ogorek in se mi približal. Začel je sproščeno kramljati o vseh nepomembnih zadevah in nekje vmes izdal svoje ime. Theodor je. Takoj sem vedela, da je diplomat: nihče drug se ne zna tako gladko pogovarjati o ničemer, zaradi pogovora samega, ne da bi ga zanimalo kar koli bistvenega; služba, delo, tvoje razmere. Tega se je treba priučiti. K sreči sem mu bila kos. Ponudil se mi je za soigralca in vstopila sva na rdeči pesek, obsijan s poznopoldanskim soncem.

Presenetil me je z dobrim, natančno izšolanim znanjem. Krepko sem se morala potruditi, da sem mu vračala vzorne žoge in da sem čim natančneje servirala. Povrh vsega je bil še galanten: vedela sem, da se zadržuje, da ne bi preveč silovito zabijal. Kadar sva se sešla ob mreži, se je duhovito šalil. Odmerjeni čas se nama je kar prehitro iztekel.

Ko sva se preoblekla, sva sedla v restavracijo in si naročila najprej pijačo, potem še večerjo, pa spet pijačo, in ure so bežale. Morala sva se raziti. Spremil me je do taksija in me povabil, da se prihodnji večer spet dobiva v klubu; prej ne more, ker je ves dan zaseden. Nisem vedela, kako mu bo uspelo dobiti igrišče na tako kratek rok, vendar nisem hotela vprašati. Naučila sem se bila, da ne smeš nikoli podcenjevati ljudi; sicer ti utegne spodrsniti, padci pa pri našem delu niso primerni. V veži me je še naglo prijel za roko in mi jo poljubil, preden sva prišla ven, na prosto. Vse tako, kakor se spodobi. Razmišljala sem, kako so nekdanje kavalirske manire združljive z novo podobo ženske: moja nežno cenjena desnica je še malo prej krepko udrihala z loparjem ... Še dobro, da ne pomiva posode.

Tudi tega pisma nisem dokončala. Izbrisala sem ga iz vsevedne glave svojega računalnika.

Pomembno pa je, da sem srečanje spravila v razvidno obliko, zdaj ko je narasla časovna razdalja do njega. Čutila sem, da se je vtisnilo veliko globlje, kakor pa sem si sprva hotela priznati.

Le zakaj neki vedno padem v šaljiv ton, kadar pripovedujem o moškem, ki nenadoma izstopi iz sive gmote neznanosti in postane zame pomemben? Je mar to edini način, da se spopadem s silami, ki niso več pod mojim nadzorom – vsaj ne povsem? Ali pa je to upor razumnosti pred tiranijo čustev? Spominjam se, da sem se nekoč o Robertu pogovarjala s prijateljicami prav tako. Kje si ga spoznala? Kaj je naredil? Kaj je rekel? Kakšen je? Kako je bil oblečen? Na takšna vprašanja ni mogoče zbrano in resno odgovarjati. Najbrž skušam s slogovnim umikom zmanjšati silovitost sil, ki so me zajele in si me podredile v odvisnost – vsaj na videz jih skušam zmanjšati in zatajiti pred seboj.

Nikakor ne razumem, v čem je Theo drugačen, da bi lahko postal tako posebno pomemben. Doslej mi je uspevalo, da sem bila brezpogojno nedostopna in nedosegljiva pri svojem delu in sploh pri vseh stikih z ljudmi okoli njega. Na tenisu sem se znala lahkotno in nezavezujoče spogledovati, za sprostitev in oddih od stroge službe. Do mene same, v resnici, ni nihče prišel.

Spogledovanje je ubrano na takt teniške igre: podajaš si žogico prek mreže, in vsakokrat se z obnovljeno močjo vrne k tebi. Tokrat pa se mi žogice ne vrahajo: vse zalučam proti njemu in vse ostanejo tam, kakor bi se ugrezale v požrešno globino. Še malo, pa bom stala praznih rok pred njim.

Je mar Robert predolgo odmeval po meni – ali pa je Theo res izjemen, da tako pogubno učinkuje name?

*

Novo življenje, ki sem si ga izbrala, mi ugaja. Ko sva se z Robertom razšla, sem potrebovala spremembo. Najboljša možnost je bila služba, ki mi pogoltne ves čas in je pri tem raznolika.

Moje življenje je vsekakor postalo takšno, da v njem ni prostora za

nikogar razen zame, in ta zamisel me zapolnjuje; daje mi samozavest, občutek neodvisnosti in predvsem svobode.

Delo je zelo zahtevno. Do skrajnosti se moram zbrati in pozabiti vse netukajšnje. Srečam nešteto ljudi in vsi se pred menoj strnejo v besede, skrčijo se v valovanje govora, ki ga jaz potem spremenim v drug jezik; pretolmačim ga za nekoga drugega, povsem drugačnega. V tistem trenutku sem vsemogočna; vsi so odvisni od mene. Nevidne niti rastejo iz mene in jih vežejo skozme.

Od nekdanj me je očarovala predstava valovanja, vseh vrst valovanj. Vode, svetlobe, energije, glasbe. Tudi govora. Spremenim se v nekaj, kar sicer nisem, in napilem med ljudmi okoli sebe pajčevino odnosov, ki bi jih brez mene ne bilo. Njihove lastne besede jih zapredajo, da postanejo nebogljani, prepuščeni moji milosti. Meni pa je dano, da iz kokonov pričaram valovanje misli, prenos sporočil. Brez mene so zavezani molku, moje delo pa je tkanje niti, ki jih reši izgube in osame v labirintu. Metulji vzvalovijo v raznolikih barvah.

Njihove besede spremenim v svoje; postanem njihov glas. Govorijo skozme in jaz preoblikujem njihov svet. Dva svetova, enega do drugega, da se srečata in zatipata iz praznine.

Med tako silovitim delom je seveda veliko praznih ur, njihova praznina pa je bistvenega pomena. Potrebna je, da lahko vzdržujem videz nenačete celovitosti in sposobnost koncentracije.

Veliko igram tenis. Na poseben način je soroden mojemu delu. Osrediniti se moram na žogo in ustvariti komunikacijo s soigralcem na drugi strani mreže. Hkrati pa je drugačnost sproščene gibanja tolikšna, da učinkuje blagodejno. Na koncu napete tekmovalne igre sem spet nabrušena za svoje delo.

Moj poglavitni vir energije pa je entomologija. Že kot otroka so me zanimali metulji; ob novi službi si lahko raziskovanje barvitih tankokrilih žuželk tudi privoščim. Dovolj zaslužim, da lahko načrtujem ciljane dopuste in jih potem uresničim. Potujem za metulji in peš prekrizžarim divjine gozdov in travnikov, obložena s skrbno fotografsko opremo. Če je le mogoče, jih samo fotografiram. Ne lovim jih rada; za kruto nabodene v vitrinah pa mi je vedno žal. Moje zbirateljstvo mi predvsem pomeni stik z naravo in nasprotje strogo uokvirjeni službi. Na metuljarjenja krenem v povsem

drugačni obleki, sproščujoče neopredeljeni, zelena tišina narave pa me osvežuje.

V zadnjem času me najbolj zanimajo metulji presenetljive barvne skale: različnih odtenkov rjave in svetlega španskega bezga oziroma sivke. V Evropi so to predvsem *Agria tau*, ki se preliva iz oranžne v rjavo, na spodnjih krilih pa sijeta iz žareče osnove lila očesi s temno obrobo, pa orehovo rjavi *Minois dryas* in še posebno *Nymphalis antiopa*, ki mu čokoladna krila ob vzdolžnem robu začrtujejo lila pike in bel rob. Čudoviti rjavo-rožnati *Sphinx ligustri* se mi je izmaknil izpred objektiv. V prihodnje me vleče v še bolj daljne dežele, Latinsko Ameriko, Afriko in v metuljarski raj, Avstralijo. V Afriko me mamita *Mynina silenus* s čudovito rjavo in modro barvo in *Charaxes bohemani* v temnorjavi in sinji, poleg teh dveh pa še eterično biserovinasti metulj, *Salamis parhassus*, s temnimi obrobami. V Ameriki se sivkini toni prevesijo bolj v modro; čaka me *Thecla coronata*, moder in rjav metulj, s spodnjimi krili, zašiljenimi v dvojne repke, ter *Menander menander*, ki je črtast, moder in lešnikovo rjav. Rada bi našla tudi majhnega, le dva centimetra velikega repatega metulja, *Helicopsis cupido*, pri katerem iz temnorjavih kril sijeta le dve beli piki. Največ čudovitih metuljev pa skriva Avstralija. V mojih barvah sivke in zemlje sta to *Amblypodia anita* in *Ogyris genoveva*, pri katerem je barvita le samica, tretja barva pa je še bela. Vabljava posebnost je tudi temnovijoličasti *Arhopala amantes* in žareče rdeči *Appias nero*, pa orjaški *Ornithoptera alexandrae*, zeleno-črn z rumenim životom. Na koncu pa pojdem še na Filipine, tam se morda še skriva kralj vseh, čudoviti *ornithoptera magellanus*.

*

Ob velikem dvokrilnem oknu v svežem jutru sem z vedrim zanimanjem pričakovala nov delovni dan. Vedno prihajam zgodaj. Samotni trenutki pred začetkom so moj čas, da se dokončno zberem in sprožim v pripravljenost. V izbrani obleki sem se dobro počutila in pričeska se mi je ubogljivo posrečila. Sedela sem na novobaročnem stolu na robu sobe in trdno čakala. Poznala sem vsebinski zaris pogovorov, ki bodo danes potekali, in na strokovno področje sem se temeljito pripravila. Čutila sem, kako se v meni kopiči sestavljena moč, da bo v pravem trenutku začela

delovati, kakor bi sprostil zajezeno silo hladne vode. Dovolj razlogov, da sem se dobro počutila. Veselilo me je biti jaz.

Končno so me poklicali iz sosednje dvorane, da sem se pridružila naši delegaciji. Vse je potekalo po skrbno utečenem redu. Stopali smo po rdečem tekaču. Trenutek srečanja z gosti.

Zgrabilo me je z ledenimi zobmi: med našimi sogovorniki je bil tudi Theo. Ne samo to – bil je vodja njihove delegacije. Preletela sva se z očmi. Za trenutek se je vznemiril – trepalnice so mu oživele – in nihče ni mogel zapaziti spremembe na njem.

Meni pa se ni tako dobro posrečilo. Odkašljala sem se v pest, v kateri sem skrivala robček, da bi se zbrala.

Začele so se predstavitve, rokovanja, in sedli smo k nizki srnjenogi mizi. Skušala sem ga čim manj gledati. Silila sem se, da bi se povsem osredotočila na njegove besede, in uspelo mi je kot po navadi začeti. Samozavest je kopnela ko prepozni sneg na oživelih tleh. Stavki so se mi krhljali in nikakor niso hoteli steči v povedi, kakor bi morali. Dolge nemške periode z zadržano napetostjo in glagolom na koncu so se mi zarisovale kakor težko breme, ki ga moram prenašati do odrešujočega končnega razvozanja.

Nenadoma sem se zalotila, da zasledujem način, kako govori, kakšne besede izbira, namesto da bi jih spreminjala v svoj jezik. Razdalja med razrešenim stavkom in njegovim nadaljevanjem, ki se je prekrivalo z mojim zapoznelim tolmačenjem, se mi je daljšala. Rasla je v zevajočo praznino, v katero so pogubno drsele vmesne besede.

Zataknilo se mi je, da sem se komaj izvlekla. Opazil je, čeprav me ni mogel razumeti, in začel je govoriti počasneje. S tem me je še bolj zmedel, ker sem se ustrašila, da bodo zdaj vsi opazili zmedo. Spremenil je register in melodija njegovega govora je postala mehkejša. Takoj sem jo zaznala in ji prisluhnila, namesto da bi tolmačila vsebino. Skušal se mi je približati z govornim načinom in je začel krajšati periode, jaz pa sem spet vpijala spremembo bolj kakor pa pomen besed.

Zdaj so že vsi opazili. Ošinil me je predstojnikov začudeni pogled, tanek in jedek ko šiba. Nikoli ni doživel kaj takšnega od mene. Zgrozila sem se ob grozi, kaj si utegne misliti. Ujele so me moje lastne misli, nemški stavek pa je cel poniknil v oseki. Strah me je spodrezal. Izgubila sem nit.

Nastala je mučna tišina in se razvlekla prek časa in prostora vse dvorane. Obmirovala sem ko lutka, ki se ji je iztekla vzmet, da le še porcelanasto srepi v prazno. Theo je povetil glavo in počasi ponovil obviseli stavek, kakor da mi ponuja roko, preden se dokončno utopim. Uspelo mi je povzeti ga in potem blede nadaljevati. Čutila sem, kako se trudi ne gledati me, govoriti mimo mene in hkrati prenesti ves pomen samo do mene, kakor da bi mi kaj izdajal v skrivnem, soglasniško zastrtem jeziku otroštva. Zdelo se mi je, da sem presojna, obešena v zrak in odvisna od zvena njegovega glasu, kakor jadro od vetra.

Vse se je sesulo. Pajčevina se je zgrnila name ko plaz in me odnesla. Nisem več zankala niti med drugimi, oni so vlekli mene na tihih, strašnih vrveh odvisnosti. Nisem več jaz njim posojala glasu, temveč so oni meni vsebino. Samo droben odklon, in že me odplavi. Nič nisem več, le govoreča marioneta, vpeta v nevidne smeri, do silnih rok igralcev, ki se do mene nikoli ne spustijo. V trenutku razsvetljenja sem spregledala vse zakulisje in name je legla teža vezi.

Predstojnik nam je izgovoril odmor. Nekdo je odprl okno. Theo se je z vljudnim izgovorom za nekaj minut umaknil prek bleščečega parketa v sosednjo sobo.

Meni so prinesli kozarec mrzle vode.

30 LET POKRA

poker

tomaž šalamun